

Posudek diplomové práce

Bc. Marta Krásová, Srđan Valjarević – paradox současné srbské prózy

(komentovaný překlad)

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

Na předkládané diplomové práci, jejímž těžištěm je komentovaný překlad, je třeba ocenit už samu skutečnost, že si její autorka neulehčila volbu tím, že by sáhla po díle nějaké zavedené literární veličiny, tj. po díle, jež se už stalo předmětem mnoha studií a rozborů, nýbrž se zaměřila na tvorbu spisovatele, která se dosud nestala pevnou součástí národního literárního kánonu, a o to víc se musela spoléhat na vlastní síly.

Vzhledem k tomu, že v případě Srđana Valjareviće (*1967) jde o spisovatele v Česku dosud neznámého, v první části své práce diplomantka zcela oprávněně považovala za nutné zařadit sledovaného autora do kontextu vývoje srbského písemnictví, na přelomu 20. a 21. století nutně poznamenaného rozpadem někdejší Jugoslávie a traumaty, jež tento rozpad s sebou přinesl. Následně se pokusila vymezit Valjarevićův tvůrčí typ a podat hutný přehled jeho dosavadní literární činnosti.

Vlastní jádro práce pak tvoří překlad podstatných, symptomatických ukázek ze dvou autorových děl, prozaické prvotiny *Listek na chlebové kůrce* a zatím posledního románu *Lago di Como*. V další, z hlediska autorčina tvůrčího vkladu nejzajímavější části práce, diplomantka nechává nahlédnout do své překladatelské kuchyně a podává studiem translatologické literatury podložený výklad o tom, jakým způsobem řešila problémy, na které při své práci narazila, ať už se týkaly stylizace textu, jeho případného vynuceného obohacení nebo ochuzení, adekvátní transpozice autorova individuálního stylu či postupu při transkripci místních a vlastních jmen. Výsledky svého bádání posléze shrnula v závěru; práci doplňuje přehled použité literatury a dvě přílohy: výtah z korespondence mezi diplomantkou a Srđanem Valjarevićem a fotokopie originálů přeložených textů.

První, obecná část, zahrnující charakteristiku tvorby autorů tzv. undergroundové generace, k níž bývá S. Valjarević přiřazován, i příslušníků starších generací, kteří se ve sledovaném

období výrazněji prosadili, umožňuje i laickému čtenáři udělat si ucelený obraz o atmosféře na srbské literární scéně posledních zhruba dvou desetiletí a po stránce věcné, informativní, jí v podstatě není co vytknout. Lze jen litovat, že této části práce nebyla při konečné redakci věnována stejná pozornost jako komentovanému překladu. Vyskytují se v ní totiž poměrně hojné chyby v interpunkci (např.: *lidé blízcí Miloševićovi, zastávali vysoké posty*, s. 10; *A stejně jako v dřívějších letech, bylo důležité umět hrát na tu správnou nacionální strunu*, tamt.), občasné prohřešky proti aktuálnímu členění větnému, výjimečně i hrubé chyby v gramatické shodě (*jen aby se jejich knihy dobře prodávali*, s. 16). Autorka se rovněž nevarovala určitých stylistických neobratností (např.: *z jakého důvodu udělily poroty udělující jednotlivé literární ceny...*, s. 18; *Krátký, leč emocionálně koncentrovaný román, vyobrazuje životy mladých Bělehrad'anů*, s. 21; *jména... nenesou ani národní či etnickou příslušnost*, s. 23; *počínaje teenagerovskými léty a konče roky dospělého dozrávajícího 22 mladého muže*, tamt.; *je tento román veden v deníkovém stylu*, s. 25) a patřičně nevyužila synonymických možností češtiny, aby nedocházelo k opakování týchž formulací na malém prostoru (např.: *Tomuto spisovateli vyšla v devadesátých letech řada sbírek poezie a několik utopistických románů. Jeho tvorba se nese v neoavantgardním duchu, je plna bohaté jazykové hry a imaginace. Tomuto spisovateli, jenž se celý život věnoval psaní poezie, vyšly v letech 1997 až 1999 tři romány...*, s. 15). Původní názvy představovaných děl, jejich český překlad a vřecení by stačilo uvádět jen při prvním výskytu, v úryvcích z rozhovoru by bylo pro jejich uvedení vhodnější použít kurzívu.

Mohl-li mít posuzovatel ke gramatické a stylistické úrovni první části diplomové práce jisté výhrady, vlastním komentovaným překladem se diplomantka v jeho očích plně rehabilitovala. Jistě, i tady lze najít nějakou tu mluvnickou či stylistickou vadu na kráse (*s proplešatělím týpkem*, s. 56; *autorem originálního textu je muž s chlapsky ostrým a strohým způsobem, ale zároveň též lidským stylem písemného vyjadřování*, s. 70), nicméně klady v ní nad nedostatky jednoznačně převažují. Dosažené výsledky při překládání zvolených ukázek z obou Valjarevičových textů totiž ukazují, že diplomantka nejenže dokázala vstříbat výsledky bádání předních českých teoretiků překladu, nýbrž je i tvořivě využít v praxi. Jako ekvivalent hovorové mluvy roditelého Belehrad'ana Valjaroviće adekvátně zvolila obecnou češtinu tzv. pražského typu, jejíž vliv se uplatnil zejména v hláskosloví a tvarosloví: *-é* je nahrazeno *ý/i* (*podíl mořského pobřeží, chladný ranní moře, do nějakýho knihkupectví*); *-ý/-í* je nahrazeno *-ej* (*provoněnej kytkama, přemejšlel, cejtít, slušnej pán tenhle bar je dobře pojištěnej*); v tvarosloví dochází k

unifikaci koncovek v množném čísle přídavným jmen (*nějaký gramatický chyby, žádný lidi*) a k unifikaci koncovky **-ma** v instrumentálu množného čísla: *provoněnej kytkama, s dvouma láhvema, s téma kecama*. Užití dalších nespisovných prvků příznačných pro obecnou češtinu, jako je krácení **-í-** na **-i-** (typ *říkal*) nebo apokopa koncového **i** ve 3. osobě plurálu sloves (typ *znaj*), se v překladu uplatnilo pouze sporadicky; dalším prvkům, např. vynechávání slabičného **-l** v zakončení přičestí minulého v mužském rodě (typ *řek, moh*) nebo užití protetického **v** u základu slov začínajících **o-** (vokno) se diplomantka vyhnula vůbec. Značnou míru vkusu prokázala i ve využití lexikálních prvků z oblasti slangu a argotu (*dýško, ségra, čórnul* apod.), nepodlehla pokušení, s nímž se dnes zhusta setkáváme hlavně v překladech z angloamerické literatury, kdy si tlumočitelé neuvědomují, že některá tzv. silná slova nadužíváním ztrácejí svůj prvotní, silně expresivní význam a nabývají spíše platnosti citoslovce.

Pokud jde o transkripci místních názvů a vlastních jmen, diplomantka postupovala podle zavedeného úzu, polemizovat bych si dovolil pouze v případě počestění názvu bělehradského fotbalového klubu *Crvena zvezda*, který bych nepřekládal – neříkáme přece *Baník Doněck* (Šachtar), *curyšské Kobylky* (Grasshoppers) nebo *Zbrojovka Londýn* (Arsenal) –, a když už bychom se jej překládat rozhodli, pak případnější by bylo *per analogiam* užit syntagmatu *Rudá hvězda*. Názvy výrobních značek ve spojeních *pár lahví Heinekenu, dvojitý Jameson, plechovka Tuborgu* bych chápal jako označení druhová, a psal je tudíž s malým písmenem.

Překlad Marty Krásové ve svém celku jinak považuji za promyšlený a velmi zdařilý – čte se jako původní tvorba - a celou diplomovou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 30. 8. 2016

PhDr. Jiří N a š i n e c